

ВСТУПНЕ СЛОВО

Ім'я Олекси Тихого в сучасному просторі Української Держави відразу¹ викликає стійкі асоціації з активною громадянською позицією, правозахисною діяльністю, різноманітними ініціативами, спрямованими на відстоювання прав кожної національності на мовну самоідентифікацію, побудову власної держави та багато іншого. Усіма вимірами своєї душі Олекса Тихий був пов'язаний із рідним краєм – Донеччиною, про яку він неодноразово писав у своїх зверненнях до різних керівних структур – партійних та урядових. Його матеріали сповнені вагомими аргументів – статистичними даними, аналізом конкретних ситуацій у шкільній та інших практиках.

У пору молодечого завзяття як відповідь на актуальне питання «Для чого я живу?» Олекса Тихий сформулював власне життєве кредо, в якому вражає цілком усвідомлене служіння власному народу для його розбудови в державному й національно-мовному просторах: «1. Щоб жило людство, мій народ, мій рід; 2. Щоби не зробити нікому ніякого зла, не проявити ні до кого ніякої байдужості й несправедливості в його долі, тяжкому становищі, горі» та ін. (цит. за (Овсієнко В. Повстав і поліг // Тихий Олекса. Не можу більше мовчати [Текст] / Олекса Тихий / Упоряд.

---

¹ Усі матеріали подано в авторській редакції.

Василь Овсієнко, Людмила Огнева, Євген Фіалко, Євген Шаповалов. – Донецьк: Товариство імені Олекси Тихого, 2009. – С. 141–142)). Тому зовсім не випадково згодом його життєве кредо стало опертям незламної позиції в аргументуванні питань національної гідності, апелювання до найвищих інстанцій щодо утвердження українськості на власній землі, що він наголошує в одній зі своїх чільних статей «Думки про рідний Донецький край», яку Олекса Тихий написав наприкінці 1972 року й надіслав тодішньому Голові Президії Верховної Ради Української РСР І. С. Грушецькому. Коротко розповідаючи про власний життєвий шлях, автор констатує: *«... я – громадянин світу, не як безбатченко-космополіт, а як українець. Я – клітина вічно живого українського народу. Окремі клітини будь-якого організму відмирають, але організм живе. Окремі люди рано чи пізно так чи інакше вмирають, а народ живе, бо народ безсмертний. (...) Люблю свою Донеччину, її степи, байраки, лісосмуги, терикони. Люблю і її людей, невтомних трудівників землі, заводів, фабрик, шахт. Любив завжди, люблю сьогодні, як мені здається, в годину негоди, асиміляції, байдужості моїх земляків-українців до національної культури, навіть до рідної мови. (...) А що не маю хисту, таланту, щоб ще більше прославити її, – то не моя вина і, сподіваюся, то мені буде вибачено. (...) Я – для того, щоб жив мій народ, щоб підносилаь його культура, щоб голос мого народу достойно вів свою*

партію в багатоголосому хорі світової культури. Я – для того, щоб мої земляки-донбасівці давали не лише вугілля, сталь, машини, пшеницю, молоко та яйця. Для того, щоб моя Донецчина давала не тільки уболівальників футболу, учених-безбатченків, російськомовних інженерів, 137 агрономів, лікарів, учителів, а й українських спеціалістів-патріотів, українських поетів та письменників, українських композиторів та акторів» (Там само, с. 136–137).

Усе життя Олекса Тихий присвятив рідному народові, його національно-державним та культурно-мовним правам. Вищим мірилом для нього була людська особистість з її болями й тривогами, її правами у власній державі. Відзначення цього річ 90-ліття від дня народження Справжнього Українця Олекси Тихого дає змогу ще раз поглянути на значущість і знаковість його поглядів та оцінок у сучасному Державному просторі. Водночас – це прекрасна нагода зусібіч проаналізувати його діяльність як українського дисидента, правозахисника, педагога, мовознавця, члена-засновника Української гельсінської групи. У кожному із цих напрямів вагомими є результати його активної праці, громадянської мужності, що підтверджують пропонувані матеріали.

Донецький національний університет імені Василя Стуса є одним із співorganizаторів проведення сьогоднішньої конференції, присвяченої ювілею видатного земляка Олекси Тихого. Це також

символічно, адже Університет зумів зберегти самодостатність та самоідентичність у досить складний для його історії час. Вистояв у часи лихоліття і крутозламності, тому що для колективу Донецького національного університету імені Василя Стуса, як і для Олекси Тихого, знаковими були цінності пріоритету національної освіти, збереження в українському державному просторі функційного навантаження регіонотвірного статусу Університету як центру формування і кристалізування національного духу, національних цінностей, національно-мовної культури.

*Роман Гринюк,
доктор юридичних наук, професор,
ректор Донецького національного університету
імені Василя Стуса*